

Є. Романенко,

аспірант Інституту держави і права імені В.М. Корецького
Національної академії наук України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗРОБЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ

Сучасний стан економічного розвитку України, проблеми військово-політичного характеру, гостра потреба в забезпеченні результативного використання бюджетних коштів є серед тих основних об'єктивних обставин, що зумовлюють необхідність здійснення реформ у сфері публічних фінансів. Зважаючи на це, зупинимося на аналізі юридичної природи останніх.

В.Б. Авер'янов у своїх наукових працях [1] відзначає: «Державне управління, як слушно зазначається у правовій літературі, слід розглядати як певний вид діяльності органів держави, яка має владний характер і передбачає насамперед організуючий і розпорядчий вплив на об'єкти управління шляхом використання певних повноважень» [1].

Водночас у період з 2010 по 2014 роки відбувалось послаблення організуючого та розпорядчого впливу держави через тогочасні конституційні процеси та умови функціонування органів виконавчої влади.

О.Ф. Андрійко, В.П. Нагребельний та Л.Є. Кисіль у науковій доповіді [2] зазначали: «Відповідно до ст. 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» повноваження уряду переважно мають спрямовуючий (забезпечувальний) та координуючий зміст. При цьому спостерігається послаблення ролі Кабінету Міністрів України як вищого органу в системі органів виконавчої влади і посилення впливу Президента на

вертикаль органів виконавчої влади в організаційному, функціональному та кадровому відношеннях» [2].

У свою чергу, зараз, виходячи із соціальної спрямованості держави, основним форматом реалізації державно-владних повноважень органів виконавчої влади є надання ними адміністративних послуг. Це відбувається в межах одночасно як закріплених за такими структурам повноважень, так і чинних державних цільових програм.

До характерних особливостей державних цільових програм відносять їхню роль як інструментів прямого державного регулювання економіки, їхню націленість на вирішення пріоритетних задач розвитку держави, а до характерних ознак державних цільових програм – терміни виконання (середньостроковий або довгостроковий), стабільність процесу реалізації (відсутність впливу на нього змін Уряду чи складу Верховної Ради), наявність конкретної мети у вирішенні певної проблеми, конкретно визначених замовника й виконавців [3].

Варто відмітити, що до когорт перших у незалежній Україні державних цільових програм увійшла Державна програма боротьби зі злочинністю, затверджена постановою Верховної Ради України «Про Державну програму боротьби зі злочинністю» від 25 червня 1993 р. № 3325-ХІІУ [4]. Цією програмою передбачалося, зокрема, створення як правових

Слід відзначити, що прийняття Закону України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 року № 1621-IV і, як наслідок, ряду відповідних підзаконних нормативно-правових актів створило необхідні правові умови для забезпечення процесів розроблення, ухвалення й подальшого виконання державних цільових про-

грам. Разом із тим, виходячи із сучасного стану соціально-економічного розвитку держави, з потреб підтриманого суспільством реформування системи державного управління, зараз актуальності набуло питання про внесення відповідних змін у норми чинного законодавства, зокрема стосовно застосування програмно-цільового методу в бюджетній сфері.

У свою чергу, відносно розмежування державних цільових програм слід відзначити, що їхній поділ є достатньо обмеженим, урахувуючи те, що їхня кількість вимірюється десятками. Наприклад, у 2012 р. їхня кількість становила 89, із яких 44 виконувалися з використанням державного бюджету [7].

Зважаючи на вказане вище, на думку М.М. Коваленка, «було б доцільно державні цільові програми класифікувати значно ширше, зокрема: за спрямованістю програм; дієвістю; терміном і масштабом дії; об'єктами; джерелами фінансування; способом реалізації; характером дії; рівнем суспільної корисності; рівнем інноваційної складової тощо» [8].

У процесі підготовки й реалізації державної цільової програми можна схематично виділити такі основні послідовні кроки: спочатку відбувається відбір проблем для включення в програму; далі приймається рішення про розроблення цільової програми та її формування; після цього здійснюються експертиза та оцінка цільової програми; наступним кроком є затвердження цільової програми; нарешті, забезпечуються управління реалізацією цільової програми й контроль за її виконанням.

Цікавим є той факт, що, незважаючи на прийняті постанову Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 р. № 65 «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету» [9], а також постанову Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 710 «Про ефективне вико-

ристання державних коштів» [10], положеннями яких зупинялись розроблення та державне фінансування нових державних цільових програм, у 2016 році було прийнято 2 нові державні цільові програми, а саме:

1) Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016–2020 роки [11]; та

2) Державна цільова програма розвитку аеропортів на період до 2023 року [12].

Метою Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки [11] Урядом України було визначено створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості.

Із метою раціонального використання ресурсів Програма [11] передбачає концентрацію зусиль на таких пріоритетних завданнях:

1) формування громадянської позиції і національно-патріотичне виховання – шляхом здійснення заходів, спрямованих на відродження національно-патріотичного виховання, утвердження громадянської свідомості й активної життєвої позиції молоді;

2) здоровий спосіб життя молоді – шляхом здійснення заходів, спрямованих на популяризацію та утвердження здорового і безпечного способу життя та культури здоров'я серед молоді;

3) розвиток неформальної освіти – шляхом здійснення заходів, спрямованих на набуття молодими людьми знань, навичок та інших компетентностей поза системою освіти, зокрема шляхом участі у волонтерській діяльності;

4) зайнятість молоді – шляхом створення умов та здійснення заходів, спрямованих на працевлаштування молоді (забезпечення первинної і вторинної зайнятості та самозайнятості молоді);

5) житло для молоді – шляхом створення умов для забезпечення молоді житлом;

2) об'єктів інфраструктури аеропортів (пасажирські та вантажні термінальні комплекси, цехи бортового харчування, об'єкти забезпечення

сення змін до чинного законодавства України з питань застосування програмно-цільового методу в бюджетній сфері, враховуючи потребу повноцінного впровадження здійснення середньострокового бюджетного планування.

На думку автора, для досягнення позитивного ефекту на цьому шляху мають бути здійснені повномасштабні розроблення й закріплення на законодавчому (нормативно-правовому) рівні регламентації стосовно підготовки й впровадження на основі застосування програмно-цільового методу в бюджетній сфері державних цільових програм.

Ключові слова: державна цільова програма, правове регулювання, видатки, законодавство.

Стаття присвячена вивченню актуальних питань розвитку правового регулювання розроблення та подальшої реалізації державних цільових програм в Україні. У статті окреслено історичні факти запровадження державних цільових програм. Здійснено аналіз основних нормативно-правових актів у вказаній сфері. Досліджено питання розроблення та реалізації державних цільових програм на сучасному етапі, а також визначено окремі проблеми відповідного правового регулювання.

Статья посвящена изучению актуальных вопросов развития правового регулирования разработки и последующей реализации государственных целевых программ в Украине. В статье обозначены исторические факты внедрения государственных целевых программ. Осуществлен анализ основных нормативно-правовых актов в указанной сфере. Исследован вопрос разработки и реализации государственных целевых программ на современном этапе, а также определены отдельные проблемы соответствующего правового регулирования.

Article examines topical issues of legal regulation of the development and subsequent implementation of state-target programs in Ukraine. The article outlines the historical facts of the implementation of state-target programs. It is implemented the analysis of the main regulatory legal acts in this area. The question of the development and implementation of state-target programs at the present stage is investigated, as well as certain problems of the corresponding legal regulation are identified.

Література

1. Авер'янов В.Б. Місце категорії «державне управління» в теорії адміністративного права. Часопис Київського університету права. 2004. № 2. С. 3–8.

2. Система органів виконавчої влади України: правові проблеми удосконалення організації та діяльності: наукова доповідь / О.Ф. Андрійко, В.П. Нагребельний, Л.Є. Кисіль та ін. ; за заг. ред. О.Ф. Андрійко. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. 56 с.

3. Березовська І.А. Правові засади сучасного бюджетного права. Українсько-грецький міжнародний науковий юридичний журнал Порівняльно-правові дослідження. 2009. № 2. С. 62–67.

4. Про Державну програму боротьби із злочинністю : Постанова Верховної Ради України від 25 червня 1993 р. № 3325-XII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3325-12>.

5. Про Комплексну програму профілактики злочинності на 2001–2005 роки : Указ Президента України від 25 грудня 2000 р. № 1376/2000. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1376/2000>.

6. Про державні цільові програми: Закон України від 18 березня 2004 р., № 1621-IV. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>.

7. Васютинська Л.А. Система видатків бюджету в умовах розвитку програмно-цільового управління : монографія. Одеса : ФОП Бондаренко М.О., 2014. 192 с.

8. Коваленко М.М. Удосконалення системи фінансування державних цільових програм. Теорія та практика державного управління : збірник наукових праць. 2016. № 1(52). С. 1–9. URL :

<http://kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-1/doc/2/02.pdf>.

9. Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 р. № 65. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/65-2014-%D0%BF>.

10. Про ефективне використання державних коштів : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 710. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2016-%D0%BF>.

11. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 148. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>.

12. Про затвердження Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2023 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 126. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/126-2016-%D0%BF>.

